LEREN IN ANTWERPEN

Aanpak Tabak, Alcohol en Drugs (TAD)

Stad Antwerpen en CGG Vagga ontwikkelde dit document voor scholen verbonden aan het scholenprotocol. Het geeft een overzicht van basisprocedures en –afspraken bij confrontaties met drugs.

Ook voor scholen niet verbonden aan het scholenprotocol is dit document een goede leidraad voor een sterk schoolintern beleid mbt TAD.

Aanpak TAD school INTERN

Het startpunt voor een goede aanpak van Tabak, Alcohol en Drugs (TAD) is een duidelijk beleid en visie. Zorg ervoor dat elke leerling hiervan op de hoogte is en weet hoe de school handelt met druggerelateerde feiten. Stel een beleid / draaiboek op voor de aanpak op school en vermeld de belangrijkste krachtlijnen in uw schoolreglement. In dit document wordt er geen onderscheid gemaakt tussen -18 en +18 jarigen.

Regels:

- Wat mag en wat niet :
  - Tijdens een gewone schooldag
  - 'voor', 'tijdens' en 'na' school
  - Zowel 'legale' als 'illegale' drugs
  - In de omgeving van de school (duidelijk definiëren!)
  - Tijdens buitenschoolse activiteiten / schoolreizen
  - Schoolfeesten
- Het schoolreglement is het instrument bij uitstek om regels, afspraken en procedures op te lijsten maar als kanaal onvoldoende om te garanderen dat iedereen op de hoogte is van de geldende regels.
- Kies een gepaste vorm en drager om de regels te communiceren (vb. huisregels op een bladwijzer, laat een flyer maken, …)
- Kies geschikte momenten om over de regels te communiceren naar leerlingen, naar ouders, naar leerkrachten en herhaal dit regelmatig, eventueel in een andere vorm. Bij voorkeur worden de regels bij het begin van het schooljaar mondeling toegelicht aan de (nieuwe) leerlingen.

Zorg voor aanspreekpunten op school voor ouders en leerlingen

- Maak een duidelijke rolverdeling:
    - 'Wie heeft welke rol?': leerkracht, klastitularis, graadcoördinator, leerlingbegeleiding, prefect, (adjunct) directie, ander schoolpersoneel, …
    - Organiseer voor mensen die een centrale rol krijgen ook een platform waarbinnen ze kunnen uitwisselen en afstemmen (vb. drugwerkgroep) en voorzie in een aanbod van vorming en ondersteuning.
    - 'Wat verwachten we van de verschillende rollen': wie neemt welke rol op:
        - ✓ Communiceren
        - ✓ Begeleiden
        - ✓ Grenzen stellen
        - ✓ sanctioneren
- Ambtsgeheim

  Geen enkele leerkracht of leerlingenbegeleider heeft beroepsgeheim. Neem in het beleid van de school op dat de directie verwacht dat alle feiten van wetsovertreding aan de directie gemeld worden. Beloof een leerling dus nooit geheimhouding. Bij een doorverwijzing naar het CLB en andere hulpverlening geldt het beroepsgeheim wel.

Stel procedures op. Wat doet een school best bij…:

Hierbij is van belang om elke situatie apart te bekijken en iedere jongere op individueel niveau te benaderen. Een aanpak op maat is de meest aangewezen manier.

(Vermoeden van) druggebruik:

Objectiveren van vermoedens is niet gemakkelijk. Als er een vermoeden is van gebruik tracht dan in de eerste plaats een zo open mogelijk gesprek te voeren, zonder direct over te gaan tot sanctionering of het opstellen van een begeleidingscontract of gedragscontract.

- Ga het gesprek aan en bekijk per leerling welke interventie het meest aangewezen lijkt.
- Start intern een begeleiding op. Wat kan de school voor de leerling betekenen? Bezorgdheid over het functioneren van de jongere is het uitgangspunt. Neem in het schoolreglement op dat de school het initiatief tot een interne begeleiding kan nemen wanneer ze bezorgd is over het functioneren van een leerling.
- Het begeleidende traject loopt parallel aan het 'grenzen stellen / sanctioneren'. Laat dit niet over aan dezelfde mensen ("twee petten")
- Tracht indien nodig te verwijzen naar hulpverlening, intern (bv. een begeleiding bij een leerlingenbegeleider) of extern.
- Wanneer de leerling niet over het gebruik wil praten, focus dan op die thema's die met gebruik samenhangen en wél bespreekbaar zijn. Alleszins bespreek je de gewenste gedragsverandering en maak je hierover afspraken. Schakel het CLB in.
- Communicatie naar ouders: zij zijn een belangrijke partner. Indien er een reden is de ouders niet in te lichten moet je andere begeleidingsmaatregelen nemen.
- Testen op druggebruik kan alleen mits toestemming van de leerling. Want dit valt onder het 'recht op fysieke integriteit' en daar kan niet 'bij contract' afstand van worden gedaan.

Leerling X vertoont de laatste weken signalen die doen vermoeden dat hij al in de ochtend onder invloed van cannabis is. Hij is loom, traag, heeft bloeddoorlopen ogen en toont niet de minste interesse in het klasgebeuren. Praktijkleerkracht Y stapt naar de graadcoördinator want hij wil maatregelen.

- Tracht met de jongere in gesprek te gaan over de gedragsverandering die de leerkrachten merken
- Vermoeden moet niet noodzakelijk (onmiddellijk) ter sprake gebracht worden en indien dit wel kan, hoeft het druggebruik op zich ook niet de focus te zijn. Kies een moment om de leerling aan te spreken. (Bv. vermijd gesprekken met leerlingen die duidelijk onder invloed zijn).
- Veiligheid: bij vermoedens of feiten van druggebruik, laat de jongere niet deelnemen aan de les
- Stel begeleiding voor op school, maak afspraken rond gewenst gedrag binnen een bepaalde termijn.
- Start een traject op met leerlingbegeleiding.
- Communiceer naar directie. Communiceer naar ouders.
- Volg gedrag op.
- Wanneer gedrag niet verbetert: welke wijzigingen verwacht je op welke termijn om opnieuw deel te mogen nemen aan de lessen, dit kan vastgelegd worden in een soort van ontwikkelingsplan. Contacteer het CLB.

Een bezorgde ouder neemt contact op met de school omdat ze zich zorgen maakt om haar dochter. Ze checkte de Facebook-account van haar dochter n.a.v. signalen die ze kreeg dat haar dochter cannabis zou gebruiken. Zo kwam ze te weten dat haar dochter na school jointjes rookte met medeleerlingen. De moeder sprak haar dochter hierop aan, ze gaf dit toe en zei dat ze op zo'n momenten moeilijk 'nee' kon zeggen.

- Leerling wordt op school aangesproken.
- School tracht na te gaan over welke medeleerlingen het gaat.
- Krijg je concrete signalen van gebruik of dealen op school, stel dan een protocolmelding op.
- Ga na of het zinvol is om op klasniveau het gesprek aan te gaan.
- Kan school extra toezicht organiseren na schooltijd ?
- Leerlingbegeleiding of een leerkracht (met een goede band) met de leerling gaat in gesprek na of de leerling openstaat voor ondersteuning of hulp.
- Vraag bij de ouder(s) of zij nood hebben aan hulp en ondersteuning.
- Contacteer het CLB

(Vermoeden)drugsbezit:

- Zorg steeds dat je met twee bent (een getuige) op het moment van de vaststelling.
- Spreek de leerling aan en benoem je vermoeden
- Vraag of leerling zijn boekentas en zakken wil leegmaken. Neem dit ook op in het schoolreglement!
- Bij weigering van een leerling worden de ouders hiervan op de hoogte gebracht. Enkel politie kan fouilleren.
- Bij schooluitstappen kan kamer- en bagagecontrole alleen mits toestemming en aanwezigheid van de leerling, doe ook dit niet alleen.
- Meld vondsten onmiddellijk bij politie en breng de ouders op de hoogte. Maak goede afspraken met je lokale zone-commissariaat. Met drugs in je bezit ben je zelf strafbaar.
- De school / politie neemt de drugs steeds af en overhandigt deze aan politie.
- Bij vondsten in het buitenland kan je kleine hoeveelheden cannabis best vernietigen (documenteer je vondst gedetailleerd). Andere illegale drugs dan cannabis of hoeveelheden cannabis die duidelijk niet meer voor eigen gebruik zijn meld je best bij de lokale politie (informeer je vooraf goed over het lokale beleid t.a.v. drugs).
- Mits toestemming van de leerling, kunnen er steeds afdrukken van GSM-druggerelateerde berichten genomen worden. Nadien kan de GSM aan de leerling terug gegeven worden.

Het vierde jaar gaat op uitstap naar Blankenberge. 4 jongens zonderen zich na het middageten af van de groep. Leraar X gaat hen achterna. Hij betrapt hen terwijl ze een joint aan het roken zijn.

- Spreek de leerlingen aan, wat zie je gebeuren. Welke regel werd overtreden.
- Vraag om de joint af te geven.
- Breng de leerlingen naar minstens één andere leerkracht.
- Vraag om de cannabis die ze eventueel nog bijhebben af te geven.
- De school contacteert politie m.b.t. de in beslaggenomen goederen.
- Communiceer naar andere begeleidende leerkrachten en naar de schooldirectie.
- Maak verslag op. Laat verslag door getuige en leerlingen tekenen.
- Communiceer bij terugkomst naar de leerlingbegeleiding.
- Communiceer naar de ouders.
- Koppel een sanctie aan de overtreding.
- Contacteer het CLB.
- Bij geen medewerking, kan de school een protocolmelding opstellen.

3-daagse uitstap naar Parijs. Leraar merkte s avonds aan een kamerdeur een cannabisgeur op. Op heterdaad konden ze niet betrapt worden maar toen ze erop werden aangesproken ontkenden ze niet. Toen de leerlingen na een avonduitstap in de bus stapten hing er opnieuw een walm van cannabis rond deze jongens. Na een diepgaand gesprek gaven ze de feiten toe.

- Spreek de leerlingen aan, wat zie je gebeuren. Welke regel werd overtreden.
- Breng de leerlingen naar minstens één andere leerkracht.
- Vraag om de cannabis die ze eventueel nog bijhebben af te geven.
- Vernietig de drugs. (Bijv. Spoel de drugs door het toilet.) In het geval van 'andere illegale drugs dan cannabis', of een grote hoeveelheid cannabis, contacteer de plaatselijke lokale politie
- Wanneer je de drugs vernietigt, documenteer dit dan d.m.v. foto's.
- Maak verslag op. Laat verslag door getuige en leerlingen tekenen.
- Communiceer bij terugkomst naar de leerlingenbegeleiding.
- Communiceer naar ouders.
- Communiceer naar andere begeleidende leerkrachten en naar de schooldirectie.
- Overweeg of je de sanctie ter plekke kan uitspreken en de leerlingen bij de groep kan houden.
- Stuur leerlingen niet op eigen kracht naar huis zonder een schriftelijk akkoord van de ouders.
- Contacteer het CLB.
- Bij geen medewerking, kan de school een protocolmelding opstellen.

Tijdens het schoolfeest worden drie leerlingen eerder bij toeval betrapt wanneer ze uit de toiletten komen in een deel van de school waar ze op dat moment niet hoorden te zijn. Leerkracht X merkt duidelijk de geur van cannabis.

- Spreek de leerlingen aan, wat zie je gebeuren. Welke regel werd overtreden.
- Haal er onmiddellijk een tweede leerkracht bij.
- Vraag om de cannabis die ze eventueel nog bijhebben af te geven.
- Communiceer naar andere aanwezige leerkrachten en naar de schooldirectie. Werken ze mee? Is het nodig om er politie bij te halen?
- Maak verslag op. Laat verslag door getuige en leerlingen tekenen.
- Contacteer de ouders, laat de leerlingen ophalen. Wanneer ouders weigeren, zoek je een alternatief opdat de leerling veilig thuisgeraakt.
- Koppel een sanctie aan de overtreding.
- Start een traject op met leerlingbegeleiding. Contacteer het CLB.
- Bij geen medewerking van leerling , contacteer coördinator scholenprotocol.

(Vermoeden) dealen:

- Omdat er geruchten gaan, omdat je apart verpakte dosissen vindt, omdat er geld bij gevonden wordt, …
- Er is 'delen' en er is 'dealen' soms zijn leerlingen ook dom genoeg om voor andere leerlingen mee te brengen
- 'dealen' wordt door de wetgever als een 'levensbedreigende' situatie voor uw schoolpopulatie gezien
- Verhoog het toezicht op de leerlingen die verdacht worden
- Confronteer hen met de informatie waarover de school beschikt en waarschuw hen voor de gevolgen bij een toekomstige betrapping
- Stel een protocolmelding op.
- Interne sanctie op school wanneer feiten bewezen worden
- Tracht parallel een hulpverleningstraject op te starten
- Mits toestemming van de leerling, kunnen er steeds afdrukken van GSM-druggerelateerde berichten genomen worden. Nadien kan de GSM aan de leerling terug gegeven worden.

Leerling X is gekend bij de leerlingbegeleiding. Hij heeft een moeilijke thuissituatie waar problemen zich opstapelen. Er zijn al langer vermoedens van cannabisgebruik. Wanneer leerling Y tegen een leerkracht vertelt dat er 'iemand' drugs verhandelt in de klas gaan alle vermoedens naar X.

- Geef het signaal aan leerling x dat hij van nabij wordt opgevolgd.
- Ga in dialoog met de leerlingen (leerlingbegeleiding / favoriete leerkracht).
- Doe een melding aan het scholenprotocol.
- Start een begeleiding binnen de school.

Aanpak TAD school EXTERN

CLB

- CLB is de eerste (externe) partner in hulpverlening
  - Opvolging op lange termijn mogelijk
  - CLB hulpverlening kan de situatie naar ernst inschatten.
  - CLB heeft een goed zicht op de sociale kaart
- CLB heeft beroepsgeheim. Begeleiding door CLB valt onder de 'Wet op de Patiëntenrechten'. Als de hulpverlener de leerling als handelingsbekwaam ziet (CLB = 12 jaar – behoudens uitzonderingen) zal hij het recht op privacy respecteren.
- Maak goede afspraken met het CLB, wat is wenselijk in en maximaal haalbaar in de begeleiding van leerlingen?

OUDERS

Hebben recht op alle informatie die relevant is voor hun rol als opvoeder. Dus niet evident om drugsfeiten niet te melden. Vaak wordt er gekozen om leerlingen de kans te geven zelf hun ouders in te lichten. Het kan natuurlijk altijd dat de opvoedingssituatie dermate problematisch is dat het te riskant is ouders in te lichten. In het geval dat de school de ouders niet kunnen inlichten verzekert de school zich ervan de jongere op te volgen.

LEREN IN ANTWERPEN

EXTERNE DRUGHULP

Externe hulpverlening kan niet worden verplicht, enkel worden voorgesteld aan de leerling.

- Hulpverlening heeft beroepsgeheim.
- Begeleiding veronderstelt het opbouwen van vertrouwen met een cliënt. Jongeren stellen bijna nooit zelf een hulpvraag rond hun druggebruik, zij komen altijd omdat ze onder druk worden gezet door hun omgeving of omdat ze moeten van politie of parket. Dit plaatst hulpverleners al in een positie dat het extra inspanning vraagt om de vertrouwensband te installeren.
- Stel begeleiding dan ook nooit voor als een sanctie.
- Maak goede afspraken met de externe hulpverlening om duidelijkheid en transparantie te garanderen.

POLITIE

Maak in het begin van elk schooljaar goede afspraken met de contactpersoon scholenprotocol. Wat verwacht de politie, wat mag de school van de politie verwachten?
Plan overlegmomenten in met je contactpersoon bij politie indien er vermoedens zijn van drugverkoop in de schoolomgeving. Politie kan dan gerichte acties organiseren.

SCHOLENPROTOCOL & JEUGDPARKET

Drugbezit en –verkoop worden gemeld binnen het scholenprotocol aan politie en parket. Vanuit het scholenprotocol worden de jongeren die drugs gebruiken verder opgevolgd door de casemanager minderjarige druggebruikers verbonden aan het parket. Deze nodigt de jongeren en hun ouders uit voor een gesprek en werkt samen met hen een traject op maat uit. Jongeren die drugs verkopen zullen strafrechtelijk opgevolgd worden.

Dit document werd samengesteld door 'afdeling onderwijsbeleid Stad Antwerpen', 'Scholenprotocol Antwerpen' en 'Team verslavingspreventie van CGG VAGGA' .

We zijn er ons van bewust dat de toepassing van deze procedures niet voor elke school vanzelfsprekend is.

Voor vragen, info of ondersteuning neem contact op met:

Evelien Van den Eeden
Casemanager Sociale Interventie Stad Antwerpen
Evelien.vandeneeden@stad.antwerpen.be,
03 338 62 95

Jan de Smet
CGG VAGGA | Team Verslavingspreventie
Jan.desmet@vagga.be,
03 256 91 41 |

CGG VAGGA
Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg

LEREN IN ANTWERPEN

Nuttige Links

Websites m.b.t. het interne BELEID:

DOS draaiboek
http://www.vad.be/materiaal/draaiboekenrichtlijnen/drugbeleid-op-school-%28dos%29- handleiding-voor-de-coach.aspx?from=2548

VAD (Vereniging voor alcohol en drugs)
http://www.vad.be/media/103410/juridische%20handvatten%202014.pdf

Een curriculum over Tabak, Alcohol en andere Drugs: 'De leerlijnen'
http://www.vad.be/media/1672695/leerlijn%20alcohol%20tabak%20gamen%20de%20context%20mei%202014.pdf
http://www.vad.be/media/1672692/leerlijnen_themas_2014.pdf

Onderwijsbeleid Stad Antwerpen
www.onderwijsantwerpen.be

Websites m.b.t. externe hulp:

CLB
http://www.clb.be/

JAC (Jongeren advies centrum = laagdrempelige hulp voor jongeren)
http://www.cawantwerpen.be/jac-plus

CGG VAGGA
http://vagga.be/verslaving/preventie/ preventie
http://vagga.be/verslaving/voor-wie-versl/ Hulpverlening

CGG VAGGA
Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg